

ὄνι κό, φορτίκι, χτήμα, χτηνόν. 2) Ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ὁ ἐργολάβος οἰκοδομῶν εἰς τὴν συνθηματ. γλῶσσαν τῶν οἰκοδόμων Ἡπ. (Κόνιτς.) Μακεδ. (Βέρ.) 3) Οὐτιδανός, ἀγροῖκος ἄνθρωπος, ἀναιδής Ἡπ. Θράκ. (Σουφλ.) Μακεδ. (Βέρ.) || Φρ.: Ἀνάθιμά τουν, γκάτζους ξιπατουμένους (ὑβρις γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ἀναιδῆ) Σουφλ. Συνών. γαιδαράτσος 2, γάιδαρος B3, γαιδοῦρακας, γαιδουραναθρεμμένος, γαιδουραῖς, γαιδουράς, γαιδοῦρι 5, γκαζελαῖς, γκαζέλι 6, γομάρι B1, κρίτσικας.

γκαζοτενέκα ἡ, ἐνιαχ. γαζοτενέκα Κρήτ. (Μεραμβ.) Ἐκ τῶν οὐσ. γκάζι, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ γάζι, καὶ τενέκα, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ δενέκα. Γκαζοτενεκές, τὸ ὅπ. βλ.

γκαζοτενεκές ὁ, σύνθηθ. γαζοτενεκές πολλαχ. γκαζοτενεκές Ἡπ. (Αὐλότοπ.) γκαζουτινικές βόρ. ιδιώμ. γαζοτενεκές πολλαχ. γαζοτενεκές Πελοπν. (Καρδάμ.) γκαζουτινικές Θεσσ. (Μελιβ.) γκαζουτινικές Θεσσ. (Βρυσ. Τσαγκαρ.) Μακεδ. (Βόιον) γαζοτενεκές Κρήτ. (Κακοδίκ.) Νίσυρ. γαζοτενεκ-ῆς Κῶς (Καρδάμ. Κέφαλ.) γαζοτενεκές Κρήτ. (Ρέθυμν. Σφακ. κ.ά.) γαζοτενεκές Τήν. (Σμαρδάκ.) καζοτενεκές Φοῦρν. καζοτενεκέ Τσακων. (Χαβουτσ.) καζοτενεκές Ἴων. (Σμύρν.) καζοτενεκές Κύθηρ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γκάζι, παρὰ τὸ ὅπ. γάζι καὶ κάζι, καὶ τενεκές, ὅπου καὶ ντενεκές.

1) Δοχεῖον ἐκ λευκοσιδήρου, σχήματος ὀρθογωνίου παραλληλεπιπέδου καὶ ὠρισμένης συνήθως χωρητικότητος, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ περιέχεται τὸ εἰς τὸ ἐμπόριον πωλούμενον πετρέλαιον, χρησιμοποιεῖται δὲ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ πετρελαίου εἰς ποικίλας χρήσεις (ἐναπόθεσιν ἢ ἀντλήσιν ὕδατος, ἐναπόθεσιν ἐλαίου, βουτύρου, μέλιτος κ.τ.τ.) σύνθηθ.: Ἐνας χύν' μετὰ γαζοτενεκέ νερό Θράκ. (Μέτρ.) Ἀκκουῆσε καταγῆς τὸ γαζοτενεκέ μετὰ τὸ λάδι Κρήτ. Ὁ καζοτενεκές τοῦ βούτουρα δὲν εἶναι ἄδενος καὶ θά' ῥχη ὁ βουτουράς καὶ δὲ θά' ῥωμε μέρος νὰ μᾶς τότε βάλη Ἴων. (Σμύρν.) Ἰοῖξε ἐναγγαζοτενεκ-ῆν νὰ κάμης κουβᾶ Κῶς (Καρδάμ.) Ἀνέφ' καν οἱ κλέφτις κὶ πῆραν κ' ἓνα γκαζουτινικὲ μὲ χόβονλ' Θεσσ. (Μελιβ.) || Ἄσμ.

Ἦσα δὲ γαζοτενεκέ πὺν βάνουνε τὸ λάδι, ἐτὰ σὲ ξεσιχάθηκα καὶ δὲ σὲ κάνω χάζι Κρήτ. Συνών. γκαζερό 1, γκαζικό, γκαζίνο 2, μπικιόνα. 2) Μεταφ., ἄνθρωπος ἀνόητος Κῶς (Καρδάμ.): Φτουννοῦ τοῦ γαζοτενεκ-ῆς μπιστεῦγεσαι τὰ λόγια του;

γκαζούδι τό, ἐνιαχ. γκαζούδι Α. Ρουμελ. (Καβακλ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γκάζι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -οῦδι. Γκαζόλαμπα, τὸ ὅπ. βλ.: Στάθ'μι μὲ τοῦ γκαζούδ' ἔς τὸν παραστάθ' νὰ τὸν γουρουνίσ' (=νὰ τὸν γνωρίσῃ).

γκαζούλι τό, Ἡπ. (Κωστάν.) γκαζούδ' Θεσσ. (Κρυόβρ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γκάζι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -οῦλι. 1) Μικρὰ φορητὴ λάμπα πετρελαίου Ἡπ. (Κωστάν.): Παροίμ.

Ἄναψε τὸ γκαζούλι σου, προτοῦ σὲ βρῇ ἡ νύχτα (ἐπὶ προνοητικῶν). Συνών. γκαζόλαμπα. 2) Λύχνος ὁ ὁποῖος καίει μετὰ πετρέλαιον Θεσσ. (Κρυόβρ.): Εἴχαμι τοῦ γκαζούλ', προτοῦ νὰ μᾶς βάλ'ν τὰ φῶτα. Συνών. γκαζολύχναρο, γκαζόλυχνος.

γκαζουμάκι τό, ἐνιαχ. γκατσουμάκ' Θεσσ. (Δρακότρ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γκαζοῦμι, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ τύπ. γκατσοῦμι, καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -άκι.

Γκαζέλι 1, τὸ ὅπ. βλ. Συνών. βλ. εἰς λ. γαιδοῦρι, γκάζος.

γκαδούμι τό, ἐνιαχ. γκατσούμ' Θεσσ. (Δρακότρ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γκάζος, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ τύπ. γκάτσους.

Γκαζέλι 1, τὸ ὅπ. βλ. Συνών. βλ. εἰς λ. γαιδοῦρι, γκάζος.

γκαζοφάναρο, τό, Ἀθῆν.—Π. Γλέζου, Πρώτη γνωριμία, 153.

Ἐκ τῶν οὐσ. γκάζι καὶ φανάρι.

Φανὸς καίων μετὰ πετρέλαιον ἐνθ' ἄν.: Ὅταν ὁ πάντα καθυστερημένος φανοκόρος τοῦ δήμου ἀργοῦσε ν' ἀνάψῃ τὸ γκαζοφάναρο τῆς γωνιάς, εἴχαμε τὴν αἴσθησιν πὺς κάπως δρόσισε Π. Γλέζου, ἐνθ' ἄν. Πβ. γκαζόλαμπα, γκαζολύχναρο, γκαζόλυχνος, γκαζοφωτιά.

γκαζοφωτιά ἡ, γαζοφωτιὰ Σαμοθρ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γκάζι καὶ φωτιά.

Γκαζολύχναρο, τὸ ὅπ. βλ.

γκαζώμα τό, ἐνιαχ. γκαζώμα Ἡπ. (Κουκούλ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γκαζώνω.

1) Ἡ λίπανσις τῆς μηχανῆς διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν της. 2) Ἡ τροφοδοσία τῆς μηχανῆς μετὰ ὑγρὸν καύσιμον.

γκαζώνω ἐνιαχ. γκαζώνου Ἡπ. (Κουκούλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γκάζι.

1) Λιπαίνω μηχανὴν διὰ νὰ λειτουργῇ εὐρύθμως ἐνθ' ἄν.: Νόμ' τοῦ γκαζουτήρ' νὰ γκαζώσου τ' μηχανή μ' Ἡπ. (Κουκούλ.) 2) Τροφοδοτῶ μηχανὴν μετὰ ὑγρὸν καύσιμον ἐνθ' ἄν.

γκαζωτήρι τό, ἐνιαχ. γκαζουτήρ' Ἡπ. (Κουκούλ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γκαζώνω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -τήρι.

Γκαζερό 1β, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: Νόμ' λίγου τοῦ γκαζουτήρ' σ' νὰ γκαζώσου τ' μηχανή μ' Ἡπ. (Κουκούλ.)

γκαϊλές ὁ, Ἡπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) Μακεδ. (Ἀσσηρ. Βέρ. Βλάστ. Βογατσ. Βόιον Δίβρ. Θεσσαλον. Καστορ. Καταφύγ. Κοζ. Σέρρ.) γκαϊλές Μακεδ. (Λαγκαδ.) καϊλές Θράκ. (Σηλυβρ.) Μακεδ. (Νάουσ.) καϊλ-λές Κύπρ. γαϊλές Ἡπ. Κρήτ. (Βιάνν. Κατσιδ.) Μακεδ. (Γρεβεν.) Μεγίστ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *g a i l e* = ἐνόχλησις, δυστυχία, μέριμνα. Ὁ τύπ. *καϊλές* κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἀναλόγου σημασίας *καήλα*, εἰς δὲ τὴν Κύπρον διὰ τὴν προφορὰν τοῦ *g* ὡς *κ*.

1) Θλίψις, στενοχωρία, μέριμνα, φροντίς ἐνθ' ἄν.: Αὐτὸς οὐ γκαϊλές θὰ τ' φάῃ Μακεδ. (Σέρρ.) Μ' ἔφαγε ὁ γαϊλές τοῦ παιδιοῦ μου, ποῦ μοῦ πέθανε ἔς τὴν ξενιτεῖα Ἡπ. Ἐχ' μιγάλου γκαϊλές ἔς τὴν καρδιά Ἡπ. (Ζαγόρ.) Ἡ ἀντραζ-ουμ ἔχ' τοῦ γκαϊλές τ' Μακεδ. (Θεσσαλον.) Γκαϊλέδης κὶ ντέρτχια ἔχον μ' αὐτὸν τὸν ἀντρα μ' Μακεδ. (Κοζ.) Ἐμ-μ' ἔπκιασεν ὁ καϊλ-λές του, νὰ πάω νὰ γυρίζω νὰ τὸν εὔρω Κύπρ. Μὲ κόφτει με, με νοιάζει με ὁξὰ ἔπκιασέ με ὁ καϊλ-λές του (ὁξὰ = ἐκτός) αὐτόθι. Τοῦ φτουχὸ κὶ τ' γυνιαῖκα τ' τσί πῆρι ἴθα ἢ ὕπνου, γιατί δὲν εἶχαν κανιέναν γκαϊλές νὰ τσί τρώῃ

(ἐκ παραμυθ.) Μακεδ. (Δίβρ.) || Παροιμ. Θ'κό του φονμί τρώει, ξένους γκαϊλέδεις τρανάει (ἐπὶ τῶν στενοχωρουμένων διὰ τὴν κακὴν ἐκβασιν ξένων ὑποθέσεων, τὰς δὲ ἰδίας παραμελούντων) Μακεδ. (Βέρ.). Ἡ παροιμ. εἰς παραλλαγ. πολλαχ. || Γνωμ. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸν καϊλέ του Θράκ. (Σηλυβρ.) Συνών. Καθένας ἔχει τὸ βάσανο-τὸν καημό-τὸν πόνο του. Δώδεκα Ἀπόστολοι καθένας μὲ τὸν πόνο του || Ἄσμ.

Ἡ φ'λακή ἔχ' βάσανα, ἔχ' κι γκαϊλέδεις

Μακεδ. (Κοζ.) Συνών. βασανάκι, βάσανο 2, καημός, νταλκᾶς, ντέρτι, πόνος. 2) Ὁ θόρυβος, ἡ ταραχὴ Κρήτ. (Κατσιδ.): Μὲ τὸ γαϊλέδως δὲ μ' ἀφήκανε στιμὴ νὰ κοιμηθῶ. Νὰ πάρη ὀργή τὸ γαϊλέσας, πὼς δὲ μὲ 'φήκατε καθόλου νὰ ἡσυχάσω. Συνών. ἀνακάτωμα B2, ἀνακατωμός B3, ἀνακάτωση B2, ἀνακατωσιὰ 3, ἀναμπαμπούλα, ἀναμπαμπουλιὰ, ἀναμπαμπουλίκι, ἀναστάτωμα, ἀναστάτωση, βαβούρα 1, βαβουρανιὰ, βαζούρα 1, μπελᾶς, νταβαντούρι, σούσουρο.

γκαϊλεύομαι Μακεδ. (Βέρ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκαϊλές.

Κατέχομαι ὑπὸ λύπης: Τί γκαϊλεύεσαι; (διατί εἶσαι στενοχωρημένος;) Συνών. Θλίβομαι, λυποῦμαι, νταλκαδιάζομαι, πικραίνομαι, σκανιάζω, στενοχωροῦμαι.

γκαϊλώνω ἑνιαχ. γκαϊλώνου Στερελλ. (Αἰτωλ. Τριχων.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκαϊλές.

Ἀμτβ., ἐξέρχονται κάπως ἀπὸ τὰς κόγχας οἱ βολβοὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐξ ὑπερβολικῆς προσηλώσεως εἰς τι ἀντικείμενον Αἰτωλ. Τριχων.: Γκαϊλousα τ'ράουντα νὰ σὶ δῶ (τ'ράουντα = τηρῶντας, βλέποντας, παρατηρῶντας) Τριχων. Συνών. φρ. Ἐγινε τὸ μάτι μου γαρίδα. Γκαϊλousαν τὰ μάτια μ' νὰ σὶ δοῦν Αἰτωλ. β) Ἐνεκα ὑπνηλίας ἢ στενοχωρίας πάσχω τὸ αὐτὸ Αἰτωλ.: Βάλ' τοῦ πιδὶ νὰ πλαιάσ', γκαϊλousι ἀπὸ ν' ἀυπνιά.

γκαίντα ἡ, σύνθηθ. γάιδα Α. Ρουμελ. (Καβακλ. Φιλιππούπ.) Θεσσ. (Ἀετόλοφ. Ἑλληνοχώρ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. Ἑλληνοχώρ. Κερωτ. Κόσμ. Σκοπ.) Μακεδ. (Χαλκιδ. Φυτ.) γκαίδα Εὐβ. (Ἀγία Ἄνν. Αἰδηψ.) Θεσσ. (Τρίκερ.) Ἰκαρ. Μακεδ. (Δῖον Φλόρ.) Πελοπν. (Φιγάλ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Κολάκ. Παρνασσ. Φθιώτ.) — Α. Παπαδιαμ., Μάγισσ., 152—Λεξ. Περίδ. Μπριγκ. Μ. Ἐγκυκλοπ. Πρω. Δημητρ. γαίτα Α. Ρουμελ. Μακεδ. (Βλάστ. Μοσχοπόταμ. Ρητίν.) κáιντα Προπ. (Ἀρτάκ.) Χίος (Βροντ. Πισπιλ. Πυργ.) κáιδα Θάσ. (Θεολόγ.) Θράκ. (Μυριόφ. Σηλυβρ.) Μακεδ. (Κολινδρ. Χαλκιδ.) Μύκ. γáιντα Α. Ρουμελ. (Μέγα Μοναστήρ.) γáιτα Ἀντίπαρ. Μακεδ. (Βλάστ.) γáιδα Κ. Οἰκονόμ. Δοκίμ., 2, 51 — Λεξ. Βλαστ. 345.

Ἐκ τοῦ Ἀραβοτουρκ. g a y d a.

Α) Κυριολ., τὸ γνωστὸν μουσικὸν ὄργανον ἄσκαυλος ἐνθ' ἄν.: Ἡ παπποῦς Ἀντρέας παίζ' πονλὸ καλὴ γκαίδα Μακεδ. (Φυτ.) Σήμωρα 'ς τοῦ χουρὸ ἔχει μούγι γκαίδα (μούγι = μόνον) Μακεδ. (Νάουσ.) Λαλάει γáιδα (λαλάει = παίζει) Α. Ρουμελ. (Καβακλ.) Ὡς τοῦ γάμου 'ς τὴ φ'λιὰ εἶχαμι τοῦ γκαϊτατζῆ κ' ἐπιζι μὲ τὴ γκαίτα (φ'λιὰ = συμπόσιον) Μακεδ. (Μοσχοπόταμ.) Ἀμ' πῶς! εἶνι ἀπὸν σοί, οὐ πατέρας τ' βα-

ράει γκαίδα (εἰρων.) Εὐβ. (Αἰδηψ.) Κι' ἄλλ' θὰ ἔχ' νι γκαίδεις, ἄλλ' σουραύλια, ἄλλ' ζουρνᾶδεις, ἄλλ' ὄργανα καλὰ (ἐκ παραμυθ.) Θεσσ. (Τρίκερ.) Καὶ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ τὰς ἐξυπνᾷ ἀείποτε τὸ πρῶν διὰ τῆς παραπλησίας μὲ γκαίδα φωνῆς Α. Παπαδιαμ., Μάγισσ., 152 || Ἄσμ.

Λέλιακα, παδέλιακα,
κόψε μ' τὰ πονδάρια σ',
νὰ τὰ κάνω γáιδα

Θράκ. (Κόσμ.) Συνών. ἀγγεὶ ὁ 2β, ἀγγεὶ ὁ πούλο 2, ἀσκάκι, ἄσκαρος, ἀσκαύλι, ἀσκή, ἀσκόδεσμα, ἀσκοζαμπούνα, ἀσκομαντούρα, ἀσκοτσαμπούνα, ἀσκοτσάμπουννο, διπλοτσάμπουννο, κλωτσοτσάμπουννο, μοσκοτσάμπουννο, μποσκοτσάμπουννο, σκορτσότσάμπουννο, τουλούμι, τσαμπούνα, τσαμπουνάσκι, τσαμπουννοθυλάκα, τσαμπουννοθύλακας, τσαμούντα, φλασκομαντούρα, φουσκοτσαμπούνα, φουσκοτσάμπουννο. 2) Εἶδος χοροῦ παρεμφεροῦς πρὸς τὸν χασάπικον Ἦπ. (Θεσπρωτ. Κουκούλ. Πωγών.) Μακεδ. (Βλάστ.): Θὰ 'ν τσιγαρίσου τ' γáιτα (θὰ χορεύσω πολὺ καὶ μὲ διάθεσιν) Βλάστ.

Β) Μεταφ., κραυγὴ Πελοπν. (Φιγάλ.): Ἀπόλυκε μιὰ γκαίδα πὸν μὲ ξεκούφανε.

γκαϊντάρα ἡ, Θράκ. (Σουφλ. κ.ά.)

Μεγεθ. τοῦ οὗς. γκαίντα διὰ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -άρα.

Μεγάλη γκαίντα.

γκαϊντάρης ὁ, ἑνιαχ. γκαϊντάρ'ς Μακεδ. (Δοξᾶτ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκαίντα καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -άρης.

Ὁ παίζων τὴν γκαίνταν. Συνών. γκαίντατζῆς.

γκαϊντατζῆς ὁ, Μακεδ. (Βρία Βροντ. Λιτόχ. Ριζώμ.) γκαϊδατζῆς Μακεδ. (Δῖον) Στερελλ. (Αἰτωλ.) γκαϊτατζῆς Μακεδ. (Μοσχοπόταμ. Ρητίν.) καϊντατζῆς Μακεδ. (Κολινδρ. καϊδατζῆς Θράκ. (Αὐδήμ. Μυριόφ.) γαϊδατζῆς Βάρν. λινδρ.) γκαϊντατζῆς Θράκ. (Σκεπαστ.) Μακεδ. (Ἀσσηρ.) γάιδατζῆς Θράκ. (Γέν.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γκαίντα καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -τζῆς.

Ὁ παίζων τὴν γκαίνταν ἐνθ' ἄν.: Βάρισι τὴ γκαίδα οὐ γκαϊδατζῆς Στερελλ. (Αἰτωλ.) Ὁ γάιδατζῆς τραγουδοῦσε 'πὲ τὴ γáιδα ('πὲ = ἀπὸ) Θράκ. (Σκεπαστ.) Ὡς τοῦ γάμου 'ς τὴ φ'λιὰ εἶχαμι τοῦ γκαϊτατζῆ κ' ἐπιζι μὲ τὴ γκαίτα (φ'λιὰ = συμπόσιον) Μακεδ. (Μοσχοπόταμ.) || Παροιμ.

Ἀγάπας ἡ Μάρω τὸ χορό, ἦρε κι ἄδρα καϊδατζῆ (ἐπὶ ἀνθρώπων ὁμοίου ποιῶ ἢ χαρακτηρὸς συνδεομένων διὰ φιλίας, συνεργασίας ἢ γάμου. Συνών. παροιμ. Κύλησε ὁ τέντζερης καὶ βρῆκε τὸ καπάκι) Θράκ. (Αὐδήμ.) Συνών. ἀσκομαντουράκης, γκαϊντάρης.

γκαϊντοφλογέρα ἡ, ἑνιαχ. γκαϊτουφλόρα Μακεδ. (Μοσχοπόταμ.)

Ἐκ τῶν οὗς. γκαίντα καὶ φλογέρα.

Πνευστὸν μουσικὸν ὄργανον: Ἦντα ἡ γαϊτουφλόρα μαζί μὲ τοῦ ζουρνᾶ ἰνουμενά μὲ τοῦ δέρμα κι 'ς τ'ν ἄκρ' ἦντα τοῦ φουσκουτάρ' πὸν φ'σοῦσι ἢ γκαϊτατζῆς κ' ἐπιζι Μοσχοπόταμ.

